

**VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK
OKRESU NOVÝ JIČÍN**

SVAZEK

45

Na přední straně obálky:
Portrét G. E. Laudona.
Grafika vlepěná v úmrtní matrice
Nového Jičína.
Foto Jan Číp, 1990.

Reprofoto Jan Číp

BOJOVNÍK ZA SVOBODU PLUKOVNÍK JAROSLAV HLAĎO

Jan Číp, Karel Chobot

V letošním roce uplynulo 45 let od osvobození Československa od nacistické poroby, 45 let od ukončení nejhroznější válečné vřavy v dějinách lidstva, druhé světové války. Výročí bývají zpravidla příležitostí k hodnocení, ať již události samotné z nových pohledů, či vývoje, který mezitím nastal. Mnohdy vzpomínáme – v tomto případě na všechny ony bezejmenné či jmenované, kteří v boji proti

nacistům zaplatili daň válce vlastním životem. Mnoho jich ale po skončení války žilo mezi námi. Jedni byli oceňováni, některým, zvláště oněm, kteří bojovali na západní frontě, se většího uznání teprve dostane.

V souvislosti s uvedeným výročím chceme připomenout muže, jež za nás, za naši svobodu, v letech války bojoval. Jmenoval se Jaroslav Hlaďo. Narodil se v Novém Jičíně 8. května 1913 v rodině školníka v budově bývalé první české školy. Dnes bychom po ní marně pátrali. Stála v místech, kde se buduje obchodní dům.¹⁾

V Novém Jičíně prožil Jaroslav Hlaďo dětství a jinošství. Studoval zdejší gymnázium a v roce 1931 úspěšně složil zkoušku dospělosti.²⁾ Poté se dobrovolně přihlásil do československé armády, aby se mu vyplnil dávný sen – stát se letcem. Roku 1934 pilotní výcvik ukončil a o 3 roky později se stal nejmladším velitelem letky v československém letectvu. V témže roce devatenáctistém třicátém sedmém se mladý poručík Hlaďo podílel na úspěchu československých letců na mezinárodních leteckých závodech ve švýcarském Curychu.³⁾ Jak vyplývá i z jeho osobních vzpomínek,⁴⁾ objevil se zde poprvé na veřejnosti dosud přísně utajovaný nový typ německého messerschmittu (ME 109), který v mnohém předčil ostatní stroje této kategorie a byl ihned považován za jednu z nejlepších stíhaček své doby. Přesto se podařilo neuvěřitelné: v jedné disciplíně, tzv. alpském letu, zvítězila československá barva, neboť ho právě poručík Hlaďo na československém stroji B 534 porazil. Celkově pak Jaroslav Hlaďo skončil na druhém místě za říšským Němcem mjr. Seidemannem. Úspěch byl oceněn a Jaroslav Hlaďo spolu se známým letcem – akrobatem por. Františkem Novákem mimořádně povýšeni na nadporučíky.⁵⁾

Na Nový Jičín Jaroslav Hlaďo nezapomínal. A tak 26. září 1937 na leteckém dni na letišti u Hřbitova provedl akrobatický let. Po produkci odletěl k útvaru v Hradci Králové.⁶⁾

Pak přišel Mnichov a okupace. Po 15. březnu 1939 byl Jaroslav Hlaďo demobilizován a nastoupil do továrny na letadla Avia v Čakovcích jako zalétávač opravovaných letadel. Považoval za věc cti zapojit se do odbojové činnosti. Pracoval pro vojenskou organizaci Obrana národa ve skupině pplk. Josefa Balabána s pplk. Josefem Mašínem a štábním kpt. Václavem Morávkem. V létě 1940 je Mašínem varován: gestapo se začalo zajímat o jeho osobu a činnost. A tak se Hlaďo dále nerozmyslí a 27. června 1940 přelétává se stíhačkou B 534 z letiště Kunovice na Moravě do Stanislavi v Sovětském svazu, a odtud byl převezen přes Kyjev do Moskvy.⁷⁾ Tady již mezitím sovětské vojenské velení s vědomím naší vlády dává dohromady 2 letky určené pro styk s domovem. A tak se Jaroslav Hlaďo stává velitelem jedné z nich. Přelétává nové stroje, vede výcvik pilotů pro diverzní lety.⁸⁾

Na jaře 1942 odchází do Velké Británie, kde je zapotřebí vycvičených pilotů. 27. dubna 1942 odplula poslední, čtvrtá skupina československých letců i s Jaroslavem Hlaďou z Murmańska na křižníku Edinburg do Anglie. 30. dubna 1942 byl křižník torpedován. Mezi trosečníky navrátilivšími se zpět do Murmańska byl i Jaroslav Hlaďo. Nevzdává se a 6. května 1942 odplouvá opětovně, tentokrát na křižníku Trinidad. I tento byl bombardován. Strastiplnou plavbu nakonec přežila jen polovina skupiny letců, nastoupivších v Murmaňsku.

Po příjezdu do Velké Británie vstoupil tedy Jaroslav Hlaďo do československého letectva. Od června 1942 usedá po tři roky do anglické stíhačky spitfire. Jako stíhač se účastnil spojenecké letecké ofenzivy, při doprovodu bombardérů i samostatných útoků stíhačů na celé okupované Evropě. Akce prováděné v malých výškách kladly mimořádně velké fyzické a psychické nároky na piloty. Pilotní umění a velitelské schopnosti Jaroslava Hlaďa byly oceněny. 15. května 1944 byl jmenován velitelem 312. československé stíhací peruté a 15. listopadu téhož roku se stal velitelem československého stíhacího wingu, který pak přivedl do Prahy.⁹⁾

Plukovník Jaroslav Hlaďo nalétal v době druhé světové války z československých stíhacích letců nejvíce operačních hodin nad územím nepřítele.¹⁰⁾ Byl šestkrát vyznamenán československým válečným křížem z roku 1939 a řadou anglických, francouzských, jugoslávských vyznamenání.

Novojičínský rodák, ing. Jaroslav Hlaďo, plukovník letectva v záloze, zemřel 21. ledna 1990. Československá veřejnost se s tímto hrdinou rozloučila ve čtvrtek 25. ledna 1990 v obřadní síni krematoria v Praze-Motole. Jeho památka bude žít dál.

Poznámky:

- ¹⁾ Budova byla dostavěna v roce 1906. Do jejího zbourání v roce 1987 sloužila v posledním období potřebám Zvláštní školy.
- ²⁾ Okresní archiv Nový Jičín, fond Gymnázium v Novém Jičíně 1921–1975, inv. č. 141. Vysvědčení dospělosti č. 9 bylo vydáno 12. 6. 1931, vysvědčení o zkoušce dospělosti přijal 13. 6. 1931.
- ³⁾ Jiří Vraný, V Curychu před padesáti lety, Letectví + kosmonautika 19, r. 1987, s. 12–13.
- ⁴⁾ Natočená kazeta rozhlasového pořadu A léta běží z r. 1988, v soukromém vlastnictví rodiny.
- ⁵⁾ Viz též Náš medailónek, Plk. Jaroslav Hlaďo, Hlas revoluce č. 24 z 18. 6. 1983, s. 5 a zpráva v novinovém týdeníku Přehled, č. 31, z 30. 7. 1937.
- ⁶⁾ Zpráva v týdeníku Přehled, č. 40, z 1. 10. 1937.
- ⁷⁾ Jiří Vraný, Nepokofená křídla, Letectví + kosmonautika 11, r. 1985, s. 2–4.
- ⁸⁾ Příslušníci jeho rodiny byli pronásledováni. Otec zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi, strýc a teta byli umučeni na Pankráci. Matka a sestra prožily válku v koncentračním táboře ve Svatobořicích.
- ⁹⁾ Podrobněji viz Zdeněk Šmolčas, Českoslovenští letci v boji proti fašismu, Praha 1987, s. 355–356, 398.
- ¹⁰⁾ Uváděno 281 hodin.

POMÍSTNÍ NÁZVY V ODERSKÝCH VRŠÍCH K R. „1201“

František Šustek

Téměř všichni badatelé, kteří se věnovali středověkým dějinám severní Moravy, se zabývali nejstaršími listinami, v nichž jsou obsaženy první zprávy o Hranicích a hranickém újezdu. Především jsou to dvě latinské listiny, které se hlásí do r. 1169 a 1201 a o nichž dnes víme, že to jsou středověká fiala. Obě tyto listiny kriticky zpracoval a vydal Gustav Friedrich ve svém Codexu.¹⁾

Starší historikové pokládali obě tyto listiny za pravé, kdežto novější badatelé rozpoznali, že jde o středověká fiala, jejichž vznik byl motivován především majetkovými důvody. Proti první listině k r. 1169 neměl vydavatel G. Friedrich námitky, ale Jindřich Šebánek prokázal, že není listinou pravou, že je fialou z počátku 13. století, jež vzniklo v období sporu o hranický újezd mezi benediktinským klášterem v Rajhradě (resp. v Břevnově) a klášterem Hradiskem u Olomouce.²⁾ Tento názor sdílí také Ladislav Hosák.³⁾

Také listina datovaná rokem 1201 je nepravá. Dle J. Teigehe vznikla až koncem 13. nebo v prvních letech 14. století.⁴⁾ Jiní autoři kladou vznik této listiny na počátek 14. stol.⁵⁾ Florián Zapletal ji časově umísťuje jako Telge.⁶⁾

Obě listiny mají funkci darovací a měly za úkol potvrdit vlastnictví a rozsah hranického újezdu, který tehdy zasahoval i do jihozápadní části dnešního území okresu Nový Jičín. V první listině se uvádí, že olomoucký kníže Bedřich daroval r. 1169 rajhradskému klášteru na prosbu poustevníka Jurika místo Hranice (Granice), popluží ve Špičkách (Stpicki) a území „od potoka Žabníku až k potoku, který se nazývá Odra“.⁷⁾

Listinou, hlásící se k r. 1201, věnoval markrabě Jindřich Vladislav hradištskému klášteru trhovou ves Hranice (Hranitz) s patronátem kostela a se středním trhem, dále vsi Heřmanice (Hermanici), Loučky (Luczki), Polom, Běloutín (Belotyn), Na horách (Nahorach) a Jesenice (Yessenicie, nářečím Jasenica, dnešní Jeseník n. O.) s rozsáhlým lesem.

Z této latinské listiny cituji zde pro nedostatek místa jen hraniční popis újezdu města Hranic v prostoru Oderských vrchů, t. j. od potoka Vrážného v Železné bráně (mezi Běloutínem a Odrami) přes hřbety Oderských vrchů (mezi Veselím a Nejdkem a mezi Dobešovem a Jindřichovem) až k říčce Suché (jihových. od Spálova a Luboměře), a pak od Lindavského sedla (severových. od Potštátu, jižně od Lipné) údolím dnešního Koutného potoka (mezi Kyžlířovem a Partutovicemi) a po říčce Veličce, až k jejímu ústí (v Hranicích) do Bečvy.

Překlad latinské listiny do češtiny vyhotovil P. Josef Bartoň, farář ve Spálově, jemuž děkuji za ochotu. Jeho text zní takto:

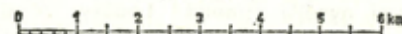
„K určení pak mezi (hranic) venkovského města Hranice, výše vzpomenu-tého, odeslali jsme na žádost shora uvedeného opata Bonifáce, od svého dvora své důstojné dvořany, totiž pana Bavora, komořího olomouckého, Bluda, kastelána pferovského, Vilize, sudího olomouckého, a taktéž lovčí, jimž se lidově říká lovci, totiž: Hohola, Krizana, Leika, Václava a jiné důvěryhodné muže, kteří takovými způsobem za našeho souhlasu vyznačili hranice uvedeného majetku a lesů:

První mezník je na veřejné cestě směrem k Opavě, nad potokem, kterému se lidově říká **Vrážný**, a to velká hromada, již se lidově říká kopec, obehána kládami; a uvedený potůček tvoří směrem k výstupu hranici až k hoře, které se lidově říká **Dubová**. A za uvedenou horou při svažování jsou mezníky, kterým se lidově říká hranice, až k potůčku, který se nazývá **Bukovec**. Rovněž výše za zmíněným potokem jsou mezníky, jimž se říká hranice, přes horu nazývanou **Chřib** až k prameni potůčku, který se jmenuje **Svinový**. Zmíněný potůček stékáním tvoří mez až k potoku **Hradečná**. A tento potok svým stoupáním tvoří mez až ke stromu, který se nazývá **Jedla**, ve kterém jsou mezníky (mezní značky), tj. hranice. Potom výstupem přes uvedenou horu jsou hranice až k prameni potůčku, který se jmenuje **Hraniční**, a tak tento uvedený potok svým stékáním tvoří mez až k potůčku **Hluboký**, a jmenovaný potůček svým stékáním tvoří mez až k hoře, která se jmenuje **Zábřeh**. A za uvedenou horou jsou hranice až k řece, která se nazývá **Suchá**; a tak stoupáním podél jmenované řeky tvoří se mez až na vrch (tj. až k prameni) potůčku, zvaného **Rokytovec**. A tento uvedený **Rokytovec** při svém stékání dolů tvoří mez až ke keři, kterému se lidově říká **Rokytovej keř**. Odtud výstupem přes místo, které se nazývá **Chřib** (Chřib), vede hranice (jsou hraniční značky) až k prameni řeky, která se jmenuje **Veličce** (Veličica). Zmíněná řeka zde pak sestupem stéká do řeky, která se jmenuje **Veliká**, a tvoří mez. A zmíněná **Veliká** svým sestupem vtéká do řeky, která se jmenuje **Bečva**, a tvoří mez (hranici).“

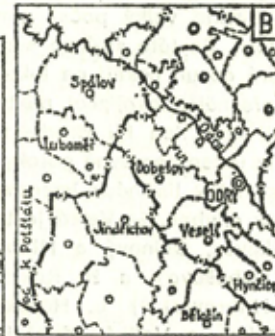
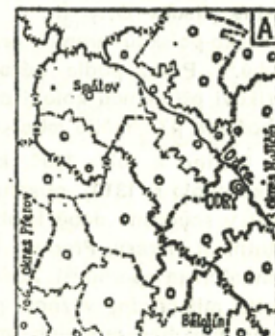
V listině k roku 1169, která vznikla počátkem 13. stol., jsou uvedena jen dvě místní jména na území hranického újezdu: Hranice (Granice) a Špičky (Stpicki), ležící 5,3 km východně od Hranic, a dvě jména potoků: Žabník (Sebenik) a Odra (Odra), mezi nimiž se rozkládalo rozsáhlé území, porostlé většinou hraničním lesem. Potok Žabník, který tvořil ohraničení území na západě, pramení v Oderských vrchách západně od Uhřínova, protéká mezi Milenovem a Podhořím, dále mezi Orahotušemi a Slavičí a pak se vlévá do Bečvy. Řeka Odra, která je v listině také jmenována jen jako potok (rivus), neboť je zde zřejmě myšlen jen její horní tok, tvořila severozápadní ohraničení hranického újezdu od Spálova

Lokalizace hydronym a oronym na území Oderských vrchů podle falza k roku 1201

MĚŘÍTKO:

Vysvětlivky: [A] hranice okresů, [B] hranice dominií, Ž. B.: Železná brána (nad Běloutínem).

přes Odry až k Jeseníku nad Odrou. Odra totiž již v 10. století tvořila podle listiny císaře Otty III. z 6. prosince 996 východní pomezí míšeňské diecéze a česko-polskou hranici proti toku až k pramenům, tj. do nynějších Oderských vrchů.⁸⁾ Proto podle názoru Václava Richtera mohl olomoucký kníže dovolit Juríkovi případnou kolonizaci i za západní hranicí újezdu, nikoliv však za Odrou, neboť zde již končila jeho svrchovanost.⁹⁾

Listina k roku 1201, která byla napsána až počátkem 14. stol. (podle A. Turka okolo r. 1310), obsahuje tedy již 7 místních jmen v hranickém újezdu. Z nich patřil v současné době k okresu Nový Jičín Heřmanice u Polomí a Jeseník n. O., ostatní k okresu Přerov. Luczki jsou nynější Hranické Loučky; lokalizace vsi Nahorách je sporná.¹⁰⁾ Zmíněná listina, i když je to falsum z poč. 14. století, má přesto mimořádný význam pro historii a zvláště pro toponomastiku našeho kraje. Vedle několika místních jmen (MJ) obsahuje v popisu mezi hranického újezdu neobvykle velký počet pomístních jmen (PJ), a to jmen vodních toků, vrchů a lesů. Po této stránce nemá naše listina na Moravě obdoby.¹¹⁾ Je v ní řada PJ, které dosud čekají na lokalizaci. Jako jeden z prvních se již v roce 1903 pokusil o přesnější lokalizaci některých z nich A. Rolleder.¹²⁾ V. Richter zjišťuje, že se dají určit jen PJ Hradečná a Suchá, avšak nepoužil práce Rollederovy, v níž byly určeny správně potoky Vražný, Hraniční a Hluboký. Antonín Souček lokalizuje správně v listinách jmenované potoky Žabník, Suchou a Hradečnou. Domnívá se však chybně, že Velká je tok, zvaný kdysi Jasenice — nynější Luha, a že potoky Bukovec, Svinový a Hluboký jsou kdesi na Jindřichovsku (správně u Veselí a Dobešova) a že Rokytovec je asi v prostoru Polom-Dub-Špičky (správně u Hilbovic).¹³⁾ L. Hosák¹⁴⁾ správně určil toky Veličice (dnešního Koutného potoka) a Veliké (dnešní Veličky). Zabýval se otázkou kolonizace Moravské brány¹⁵⁾ a přílehlými územími se zabýval již dříve v několika článcích a zprávách.¹⁶⁾ Z místních badatelů se zabýval PJ ve východní části hranického újezdu k r. 1201 Oldřich Pivoda, ale některé jeho údaje je třeba doplnit a upřesnit.¹⁷⁾

Na Spálovsku se zabývali lokalizací PJ z listiny k r. 1201 vlastivědní pracovníci Ant. Brňák a Frant. Šustek. Společně pěšky procházeli v létě 1978 západní hranici mezi Kyžlířovem a Partutovicemi, což spojili s průzkumem zříceniny hradu Puchartu (Pustého zámku) a hledáním místa zaniklé vsi Předhradsko (pův. Předhradie 1408). Po smrti Ant. Brňáka († 11. 1979) pokračoval Fr. Šustek v průzkumu SV a S hranice újezdu nejdříve sám na podzim r. 1982 (28. 10., 3. 11. a 27. 11.). Zjištěné výsledky zpracoval v rukopisné knize Materiály XII. R. 1986 se do terénního průzkumu zapojili další členové Vlastivědného kroužku Oderských vrchů ve Spálově (Ing. Ant. Ondřej, Bohumil Mík, uč. Ladislav Klézl a uč. Jiří Šimfček), kteří společně s Fr. Šustkem 23. 7. a 2. 8. 1986 prošli SV a Z část hranice (výsledky zapsány v rkp. Materiály XVII.).

Při sledování mezi hranického újezdu budeme postupovat v téměř pořadí, v jakém jsou zapsány v listině. Jsou to staročeská jména pomístní i obecná v latinském kontextu, jimž říkáme bohemika, která jsou zde v tisku zvýrazněna. Tato bohemika byla zapsána tak, jak místní lidé jmenovali hory, lesy a vodní toky, a jsou nesporným svědectvím, že v době napsání listiny byly Oderské vrchy a Moravská brána osídleny českým obyvatelstvem, třeba tehdy velmi řídké.

(1) Potok lidově zvaný Vražný (Wrasni) pramení na svahu těsně nad Železnou branou. Zde u veřejné cesty k Opavě byla nasypana hromada, lidově zvaná Kopec. To byl výchozí bod při popisu hranice. Je to na silnici Hranice-Odry, 1,5 km SSV od okraje Běloutína, 4,5 km JJZ od Oder, resp. 2 km od osady Emauzy. Potůček Vražný protéká tu kolmo směrem od Hynčic (1 km), teče pak

Horním a Dolním Vražným, načež se u Mankovic vlévá zprava do Odry. V současné době je v Železné bráně u silnice parkoviště a odpočívadlo pro motoristy s prodejní chatkou s nápisem „Odpočívka Běloutín“. Těsně vedle, u bývalé staré silnice na okraji přílehlého malého lesíčku stojí starý čtyřboký zemský hranečník, vysoký asi 95 cm, označený číslem 105. V lesíčku lze vidět zbytky podélného valu a příkopu. Je známo, že koncem minulého století zdejší okolí zkoumal archeolog dr. František Příkryl.¹⁸⁾

Zeměpisná jména Moravská brána (sv. od Hranic) a Železná brána (záp. od Hynčic) nejsou totožná, jsou od sebe vzdálena 8 km. Ovšem v novém zvětšeném pojetí Moravské brány, jež sahá od Přerova k Ostravě, je pochopitelně Železná brána součástí Moravské brány a leží přibližně v polovině její délky.

Antonín Rolleder se ve svých Dějinách Oder (1903) několikrát zmiňuje o Železné bráně (Eisernes Tor), kterou také správně zakreslil na přiložené mapě oderského soudního okresu a na s. 19 otiskl její snímek s výslovným údajem, že jde o zemskou hranici. V celém jeho rozsáhlém díle se však ještě nevyskytuje jméno Moravská brána (Mährische Pforte), neboť toto jméno nebylo ještě v jeho době běžně používáno. Také speciální mapa, list Hranice z roku 1938, má sev. od Běloutína PJ Beim eisernen Thor (U Železné brány — správně má být Tor), ale nemá ještě označenu Moravskou bránu. Nové vlastivědné mapy okresů Přerov (1977) a Nový Jičín (1984) mají již oba názvy vytištěny a umístěny na správných místech. Rolleder považuje Železnou bránu za střeženou zemskou bránu, která měla s okolními hradisky, strážemi a vartami obrannou funkci na hranicích Moravy v době knížete Břetislava I. (1034–1055). K tomuto obrannému systému počítá Rolleder hradiště a varty v okolí Oder: Radíčko (Hradisko) u Nejdku, Trnovce (Dörnerhügel) u Veselí, Milíkov (Milichberg) u Oder, Babiehradky (Han, Burgberg) u Dobešova a Hradisko nad Švédskou skálou a kopec Stráž u Spálova. Dosud nejstarší zmínku o Železné bráně k r. 1620 obsahoval nyní již nezvěstný rukopis „Herrschaftliches Diarium“ z Oder. Zaznamenal ji fulnecký kronikář Felix Jaschke r. 1817.¹⁹⁾

Železná brána je staré PJ místo, kde byl z jihu vstup do hraničního hvozdu z Moravy. Podobného původu je MJ Branka u Opavy, která měla za úkol střežit vstup do hvozdu na opačné severní straně. L. Hosák správně vyloučil význam MJ Hranice,²⁰⁾ že nebyly na hranicích v dnešním slova smyslu, nýbrž posledním obydleným místem před pomezím hvozdem. V dějinách Ostravy (1967, s. 65) uvádí, že Železná vrata u Běloutína bylo silně opevněné a patrně z Hranic dobře střežené místo při vstupu zemské stezky z Polska do českých zemí. Hosák však používal při překladu německého PJ Eisener Tor nevhodného ekvivalentu Železná vrata místo Železná brána.

Jméno potoka Vražný přešlo na záhy založené osady v jeho povodí, Horní a Dolní Vražné, jež pak byly po německém osídlení pojmenovány podle lokátora na Klein- und Gross- Petersdorf. O typonymech typu Vraž, Vražný, Vražné a o jejich výkladu bylo již napsáno mnoho studií. Zde se přidržíme Fr. Suřina (1969) a Rud. Šrámka (1980), dle nichž MJ Vražné vzniklo z adjektiva vorg-*gn* „vražné, tj. kopcovitě místo“. Vražné leží podél terénní vyvýšeniny v rovinatém údolí; tu ale lze předpokládat „vespod kopci, kde začínají kopce“ tj. Oderské vrchy ve srovnání s rovinatou nivou Odry.

Výkladu MJ Vražné se věnoval slavista německé university v Praze Ferdinand Liewehr. Trvalým přínosem je jeho postřeh, že z původního jména potoka Wrasni (Vražný) po přetvoření místním německým nářečím a vlivem lidové etymologie vzniklo německé jméno potoka „Rossbach“ (das Ross = kůň, oř) s novým významem „Koňský potok“. Předpokládaný vývoj: Wrasnibach, Wrosbach

(běžná změna a v o v německém kravařském dialektu, hat/hot) a pak Rossbach (vypuštěním začátečního w).²²⁾ Též A. Gregor podává ucelený přehled historických dat a dosavadních výkladů jména Vrážný, Vrážné a přimlouvá se za ponechání dlouhého -á- v MJ Vrážné (podle tvarů stráže, chóze, nóše apod.).²³⁾ K tomu dodávám, že je to také v souladu s dlouhou výslovností ve starousedlých českých obcích na Novojičsku, na Hranicku a na Spálovsku.

(2) Hora lidově zvaná Dubová (Dubowa).

Od Železné brány na prameni potoku Vrážného postupuje mez hranického újezdu k SZ do srázné stráně, jež je vytvořena okrajovým zlomem náhorní plošiny Oderských vrchů. Tento protáhlý, nyní převážně smrkovým lesem zarostlý hřeben, se dříve listiny jmenoval Dubová hora. Staré české jméno se však nedochovalo. Vzniklo nesporně ze skutečnosti, že stráně hory byly tehdy zarostlé dubovým lesem. Lesy v Oderských vrchách byly sice ve středověku převážně jedlo-bukové, ale na některých místech rostly i jiné dřeviny, jež daly vznik příslušným PJ, jako v tomto případě podle dubů Dubová (hora). Je chvályhodné, že v tomto lese, asi 1,5 km jižně od Veselí, je zasazen menší porost mladých asi 10–15letých dubů. Také na okrajích lesa k Veselí roste několik urostlých starých dubů.

„Hora“ v nářečích sv. Moravy, podobně jako na Slavensku, neznamena jen kopec, vrch, ale také les na kopci, zalesněnou stráně; zdrobnělina „horka“ (hůrka) znamená obdobně lesík na kopečku. Za stará se v listnatých a smíšených lesích také pásli dobytek. Ještě za mého mládí, před 2. světovou válkou, se na Spálovsku užívala výzva kravám aby škubaly, když byly vyvedeny na pastvu: „hóra, hóra!“

Mez hranického újezdu pokračuje od Železné brány přes Dubovou horu neustále SZ směrem až k říčce Suché u Luboměře. Tento úsek je bývalá zemská hranice mezi Moravou a Slezskem a zároveň hranice mezi Veselím a Dobešovem na panství Odry a Nejdkem a Jindřichovem na panství Hranice. V současné době je zde hranice mezi okresy Nový Jičín a Přerov.

(3) Potok Bukovec (Bukowecz).

Z Dubové hory, podle znění listiny, pokračovaly mezníky (hranice) k potůčku jménem Bukovec. Prameny tohoto potůčku se stékají v lese 1 km jižně od Veselí a spojený potok Bukovec teče povšechně k jihu a protéká Běloušínem, pod nímž se vlévá do říčky Luhy. Původní český název Bukovec se nedochoval; němečtí obyvatelé okolních obcí potok jmenovali Steinbach (Kamenný potok), jehož jméno zachycuje Rolleder v cit. díle na přiložené mapě soudního okresu Odry (z r. 1903). Jméno potoka Bukovec vzniklo ze substantivního základu buk zdrobnělou příponou -ec, která může být také substantivující příponou k adjektivu bukový (les, vrch). Potok Bukovec dostal tedy jméno z faktu, že protékal bukovým lesem. Buky se v okolí vyskytují dosti početně dodnes.

(4) Hora Chřib (Chřib).

Po překročení pramenů potoka Bukovec vystupuje stará hranice z lesa na náhorní výšinu pole JZ od Veselí a probíhá po dnešní katastrální hranici mezi Veselím a Nejdkem a současně po hranici okresů Nový Jičín-Přerov k severozápadu. Podle znění listiny vedly zde mezníky (hranice) přes horu, nazývanou Chřib (Chřib) až k potůčku Svinovému. V té době nebyl ještě zdejší hraniční les ani zčásti vykácen a přeměněn na pole, jak je tomu dnes. Les Chřib se táhl od Veselí až téměř k Dobešovu. Jeho JV část bližší k Veselí na náhorní plošině

byla již za kolonizace vyklučena a přeměněna na pole. Střední část lesa Chřibu v okolí Svinového potůčku zůstala lesem nepřetržitě dodnes a jmenuje se starým jménem Černý les (něm. Schwarzwald). Je písemně doložen již v r. 1431.²⁴⁾ Přívlastek Černý dosvědčuje, že původní horský hřeben Chřib byl v tomto místě Oderských vrchů ve středověku pokryt převážně jehličnatým tmavým lesem, v němž nepochybně převládala jedle.

SZ část Chřibu jižně od Dobešova zůstala rovněž trvale porostlá lesem. Protáhlý tvar lesa na náhorní vrchovině ukazuje, že staré nedochované jméno Chřib zde znamenalo „zalesněný hřbet“. Táž motivace působila při vzniku pozdějšího PJ Kozí hřbety (Ziegenrücken), jímž se v Jindřichově a na Spálovsku říká český zkomoleně Cígyk. Na Mapě hejtmantství Hranického od Jaroslava Chrastiny z r. 1912 je napsáno jméno Cigrecht (516 m).

Na výkladu jména Chřib pracovala řada badatelů. Jan Gebauer²⁵⁾ uvádí (1903), že chrb, chřib je kopec, vrch; podobný původ a význam má hrb. Podle Vlad. Šmilauera²⁶⁾ je chřib doložen již v církevní slovanštině a znamená kopec, vrch, hřbet. V. Polák²⁷⁾ vyslovuje domněnku, že stč. název chřib „kopec“, který je dochován na JV Moravě, patří svým původem mezi před slovanské názvy. Slovník Zeměpisná jména Československa²⁸⁾ uvádí v hesle Chřiby, že na Slovensku je prostor se jmény chřib „vývýšenina“ rozložen především na západě a na severu. Jméno Chřibů by tak do tohoto širšího areálu patřilo jako jeho západní okraj. K tomu dodávám, že Oderské vrchy, v nichž je doloženo dvakrát oronymum Chřib, tvořily SZ okraj rozšíření tohoto jména.

(5) Svinový (Swinowí) potůček.

Vzniká ze dvou pramenů potůčků v Černém lese (v někdejší Chřibu) západně od Veselí a po krátkém toku k jihu (1,2 km) se v zaříznutém lesnatém údolí vlévá u hradiska Radíčko jako levoběžný přítok do Hradečného potoka. Jméno Svinového potůčku vzniklo z apelativa svině (náf. sviňa). Černá zvěř byla v minulosti ve zdejších lesích hojná. Vždyť lidově se říkalo donedávna celým Oderským vrchům Kančí hory (něm. Sauberge; die Sau = svině). Po 2. světové válce zde černá zvěř opět v hojném počtu žije.²⁹⁾ Zatím se nepodařilo zjistit, zda se původní jméno Svinového potůčku dochovalo.

(6) Hradečný potok (Hradeczna).

Pramení v zalesněné sníženině náhorní plošiny mezi Dobešovem a horním koncem Jindřichova v nadmoř. výšce přes 500 m a teče JJV směrem v délce 5,7 km do Nejdku (dříve Nýdek), kde se vlévá z levé strany do říčky Luhy, pravého přítoku řeky Odry. Luha pramení 0,5 km SV od samoty Čarda, protéká Jindřichovem, Nejdkem, Běloušínem, Polomí, Polouvsí a Jeseníkem n. O.. Luha a Hradečná, které blízko sebe pramení (ve vzdálenosti 1,5 km), postupují paralelně až do Nejdku, kde se spojují. Na Šemberově Mapě země Moravské, Vídeň 1881, je pro Luhu použito jméno Temenice (za původní slov. Temnica, nověji též Demnický potok, z něm. Dömnitzbach).³⁰⁾ Původní nejstarší název Luhy zněl v dolním toku Jasenica, který se stal základem MJ Jasenica, Jesenice, dnešního Jeseníku nad Odrou i dřívějšího něm. jména Deutsch Jassnik.

Jméno Hradeczna, v pův. významu „Hradečná voda“, vzniklo z toho, že tento potok tek l v údolí těsně pod příkrou strání protáhlého hřbetu (Chřibu), na němž stálo SZ od Veselí a vých. od dolního konce Jindřichova středověké hradisko, nářečím „hradíščo“. Menšímu hradisku se říkalo „hradíščko“. Později s příkloněním k německé výslovnosti začlo se říkat bez počátečního h jen „Radíčko“.

Údolí i potoku se podnes říká „Hradečná“. V nedaleké Stříteži se jmenují okolní lesní trati „Hradečky“.

Ant. Rolleder (v cit. d. s. 16 a 20) píše, že Radíčko (Hradisko) podobně jako Švédská skála u Spálova, pod níž teče do Odry Hradiskabach (potok Brálný), mohou být předhistorického původu. Jméno kopce Radíčko SZ od Železné brány (2,5 km) nám dává zprávu, že zde kdysi k ochraně zemské brány stál nějaký hrad nebo strážnice, kde sídlili strážci hranic. Taková místa se nacházela také na druhém břehu Luhy, na pahorcích mezi Bělou a Hranicemi, která dodnes nesou jména Stráže.

Při terénní prohlídce Radíčka jsme zjistili, že místo je odděleno od okolí příkrými stráněmi Hradečného potoka na JZ straně, Svinového potůčku na SZ straně a menším výmolem na JV straně. Naproti tomu na SV straně směrem k Veselí terén v lese jen mírně stoupá v málo ukloněnou náhorní rovinu, kde již les končí a začíná pole. Na hraně hřbetu nad příkrou strání k Hradečnému potoku a z malé části i nad strání k Svinovému potůčku jsou v zemi zasazeny kamenné hranečnické, jichž jsem napočítal 17 ve výšce 17 cm. Na nich je vykřesána do kamene ozdobná iniciála A, což napovídá, že je sem dala postavit majitelka hranického velkostatku hrab. Antoinetta Althannová (asi v r. 1910). Nikde jsem zde nenašel zbytky nějakého zdiva nebo základů (výkopy jsme neprováděli). Pravděpodobně zde muselo být jen dřevěné opevnění.

Bývalá zemská hranice mezi Moravou a Slezskem tvoří u Radíčka proti toku Svinového potůčku malý obloukovitý výběžek k severu, načež pokračuje zhruba k JV směrem k Železné bráně. Tato hranice zde odděluje polnosti patřící ke katastru Veselí od polí mezi lesy vých. a JV od Radíčka, které patří ke katastru Nejdku. Zřejmě v těchto místech, ještě na území Moravy, byl „pustý dvůr“ ve vsi Veselí, slove Kouty jinak Lazysko blíž hranic slezských, o němž se hovoří při prodeji hranického panství v r. 1547 ve vkladu do zemských desk olomouckých 6. 1. 1548.³¹⁾

(7) Hraniční strom jedle (jedl).

Hradečný potok (v nadmořské výšce 425 m) svým stoupáním tvoří přirozenou hranici v délce 2 km od ústí Svinového potůčku u Radíčka až ke stromu řečennému jedle (nář. jedla), hranici mezi Jindřichovem (vlevo) a zalesněným pásem Kozích hřbetů (516 m) JJV od Dobešova (vpravo), původního to Chribu. Na zmíněnou jedli byly učiněny mezní značky, zvané hranice (hranicie). Jistě to byly tehdy urostlý a velký strom, který však v průběhu věků zanikl. Tato jedle stála těsně nad soutokem Hradečného potoka a jeho levého přítoku, přicházejícího z Dobešova, zvaného v listině Hraniční potůček (Hraniczni), a to ve vzdálenosti 1,8 km JJZ od středu Dobešova.

V místní vlastivědné literatuře (české i německé) se dočteme, že se v údolí Hradečné (něm. Radetschkogrun) při cestě do Dobešova dochovala stará šachta, která poukazuje na pokusy o dolování olovné a stříbrné rudy v minulosti. Zde také někde byla pověstná studánka „Dankůvka“, zvaná též „Kačení studánka“, na jejíž hladině o pašijích na Květnou neděli plavala kačena se zlatým klíčem v zobáku, s nímž bylo možno otevřít podzemní poklady. Tato pověst tematicky zřejmě souvisí s někdejšími pokusy o dolování.³²⁾ Šachtu ani studánku jsme zatím při terénním průzkumu nenašli.

(8–9) Potůčky Hraniční (Hraniczni) a Hluboký (Hluboki).

Tyto dva potůčky tvoří bývalou zemskou hranici od „Jedle“ na Hradečné SSV směrem k Dobešovu. Hranice zde vytváří po uvedených potůčkách krátkou klíčku ve tvaru otazníku. Prochází nejdříve k SSV po dolním toku Hraničního

potůčku, který pramení v Dobešově, ale asi 1 km pod Dobešovem se tato hranice stáčí k SZ a sleduje malý pravý přítok potůček Hluboký až k jeho prameni, 0,7 km JZ od jižního konce Dobešova. Oba potůčky jsou brzo po své pramenné části hluboko zařezány do terénu. Jejich jména vyplývají z dané situace. První potůček Hraniční má jméno z toho, že tvoří zemskou i obecní hranici mezi Dobešovem a Jindřichovem, druhý potůček Hluboký, po němž hranice pokračuje, sousedí s dobešovskými poli a tvoří u nich hluboký výmolek. Údolí potůčků jsou zarostlá z velké části listnatými stromy.

A. Rolleder uvádí, že potůček Hraniční (Hraniczni) se nyní (tj. r. 1903) jmenuje Grenzbach a potůček Hluboký (Hluboki) Hubokenbach. Obě tato německá jména jsou českého původu a byla vytvořena zřejmě po poněmčení Dobešova. Obě jména jsou rovněž zajímavá po stránce historického jazykového vývoje. „Grenzbach“ (z předpokládaného Granizbach) připomíná dobu 13. století, kdy došlo v staročeštině ke změně souhlásky g na h (podobně jako u MJ Granice-Hranice; Granica je také lesní trať vých. Klokočova). „Hubokenbach“ od adjektiva hluboký, hlyboký, jež s tvrdým ž a z toho vzniklým obalovaným u (huuboký, huyboký) se vyslovovalo „huboký“, též „hyboký“ (spál.), ukazuje, že se v Dobešově před poněmčením také „obalovalo“ jako ve Spálově. (Podobným dokladem je Němci dochované PJ Skauka v Heřmánkách). Rolleder uvedená jména potůčků získal z některého písemného pramene a při terénním průzkumu od zdejších lidí. Katastrální mapa Dobešova z r. 1836 je nemá.

(10) Hora Zábřeh (Zabriehe).

Od ústí Hlubokého potůčku do Hraničního potůčku jižně od Dobešova pokračuje dále zemská hranice (a také obecní hranice mezi Jindřichovem a Dobešovem) v délce 4 km SZ směrem přes náhorní plošinu, načež sestoupí srázně do údolí říčky Suché. Nejvyšším místem této náhorní plošiny je kopec Varta (594 m), kterým uvedená hranice prochází. Na Vartě a jižním směrem od ní k Jindřichovu jsou dnes jen menší jehličnaté lesíky, kolem nichž a zejména k JV k Dobešovu jsou pole. Je nepochybné, že náhorní plošiny záp. od Dobešova a sev. od Jindřichova byly v minulosti původně porostlé rozsáhlým lesem. Dokazují to německé ekvivalenty MJ Dobešova a Jindřichova, které mají ve svých základech substantivum „wald“ (= les). Dobischwald znamená tedy Dobešův les, Heinrichswald Jindřichův les. Dodnes jsou zde dochovány rozsáhlé lesy na obou stráních říčky Suché.

Původní jméno hory Zábřeh povstalo z toho, že to byla hora a zalesněná stráně „za břehem“ říčky Suché, a tak tomu podle skutečné situace mohlo být jedině ze stanoviska obyvatel českých vsí Spálova a Luboměře. Jméno hory Zábřeh (Zabriehe) v naší listině je tedy také nepřímým dokladem, že v době skutečného vzniku listiny (kol r. 1310) již vsi Spálov a Luboměř stály, třebaže je listina (jakožto falzum k r. 1201) z taktických důvodů nejméně, aby nevznikly pochybnosti o její pravosti. Kdyby totiž v době sepsání listiny nebyli ještě na Spálovsku lidé, nemohlo by zde vzniknout jméno Zábřeh.

Na polích náhorní plošiny mezi Jindřichovem a Dobešovem se dochovala zajímavá a ojedinělá historická památka. Starou zemskou hranici a současně dnešní hranici okresů Přerov a Nový Jičín zde tvoří travou porostlá mez (nář. „meza“), široká kolem 5 m i více, jež odděluje od sebe jmenované sousední obce. Tato prastará, původně dlouhá mez, jdoucí nepřetržitě na hranici katastrů po polích, se do dneška dochovala jen v délce asi 1,2 km, a to od průsečíku této hranice se silnicí z Čardý u Jindřichova do Dobešova, směrem k JV až k počátku údolí Hlubokého potůčku. Při svažování do údolí potůčku stojí na této mezi několik starých hraničních stromů, převážně dubů. Severně od silnice smě-

rem k Vartě byla již tato nejméně 6 století stará mez nedávno rozorána. Bylo by vhodné ponechat aspoň poslední její zbytek.

Kopec Varta (z něm. die Warte = stráž, hlídka, hláska, tj. strážný kopec) jmenovali obyvatelé Dobešova „Jindřichovský kopec“. protože ležel na hranici s Jindřichovem. V Jindřichově tento kopec nazývali posměšně „Cigánská vacha“ (die Wache = stráž), neboť zde dříve často tábořili a projížděli potulní cikáni. Druhý kopec Varta se zvedá nad Jindřichovem jižně od Čardy (580 m) a také u nedalekých Partutovic je na polích kopec Na vartě (560 m), na němž stával donedávna dřevěný větrný mlýn. Proto lidé podle dědin rozlišují tři Varty: Dobešovská, Jindřichovská a Partovská varta.

(11) Říčka Suchá (Sucha).

V listině je Suchá jmenována jako řeka (flumen), neboť je z okolních potoků největší. Pramení v lese Malý Bajchlovec mezi osadou Hilbrovice (Amerika) a křižovatkou silnic u Lipné (582 m). Jako pravobřežní přítok se vlévá nad Jakubčovicemi do řeky Odry (319 m). Její tok má délku 8,3 km a jejím údolím prochází nová silnice Odry-Potštát z roku 1937. Jako většina potoků v Oderských vrchách mívá v obdobích sucha málo vody. V mimořádně suchém létě roku 1947 Suchá úplně vyschla. Na těchto přírodních podmínkách spočívá původ jejího jména. „Suchá voda“ znamená vysychající říčku, potok. Tentýž význam má německý ekvivalent Dorra, Dorra Bach z adjektiva dürre, tj. suchý. Obě jména se používala až do odsunu Němců současně. Podobně tomu bylo u říčky Budišovky, kterou Němci jmenovali Dürre Bautsch (tj. Suchá Budišovka).

Německé jméno Dorra bylo již v minulosti přeneseno také na rozsáhlý les, dosahující výšky 578 m a ležící na pravém břehu říčky Suché SZ od Dobešova. Je to doloženo Josefským mapováním z roku 1780 (29. sekce), kde je tento les na náhorní plošině pojmenován „die Dorra“, kdežto údolí Suché „Suchathal“. Na speciální mapě, list Hranice z roku 1931 je říčka označena dvojjazyčně „Suchá (Dorra)“, kdežto les toliko německy Dorra 595 m. SV část tohoto lesa zasahuje i do katastru Jakubčovic, kde byla zřízena státní přírodní rezervace Suchá-Dorra, která má dochováno dvojjazyčné pojmenování s tímž významem.

Jakmile dojde hranice hranického újezdu příkrou zalesněnou strání hory Zábřeh k říčce Suché, obrací se náhle k jihu a pokračuje proti jejímu toku. Stará zemská hranice se zde naopak obrací k SV po toku Suché. V tomto místě se v údolí Suché setkávají katastrální hranice Spálova, Luboměř, Jindřichova a Dobešova. Nyní je u tohoto místa při státní silnici zřízeno odpočívadlo pro motoristy. Od Luboměře sem přitéká a jako levý přítok se do Suché vlévá potok Luboměřská Suchá, dříve zvaný též Račí potok. Zalesněná stráně s odkrytou skálou u silnice na levém břehu Suché se jmenuje Kozel (Kozou). Na pravém břehu Suché je vyšší zalesněná stráně (býv. Zábřeh) rozdělena hranicí, procházející příkrým dolem na Jindřichovský les vpravo a Oderský les vlevo.

Tento příkrý důl (výmol), límž vede hranice újezdu horou Zábřeh k říčce Suché se jmenuje Kněždůl. V Dobešově mu říkali Pfaffengraben (nář. Pfafngrobn; der Pfaffe = kněz, pop, tedy „Popský doleček“). Další lesní tratě v Oderském lese byly „Glockengrobn“ (Zvonečkový doleček, podle výskytu „zvonečků“ tj. náprstníku) a „Hühnergrobn“ (Tetřeví doleček). Jméno Kněždůl je zřejmě upomínka na dobu, kdy zde procházela hranice mezi světským panstvím Odry a panstvím Hranice, jež tehdy patřilo klášteru Hradisko u Olomouce.³³⁾

Od čtyřmezí na Suché, zatáčí se stará hranice újezdu i nová hranice okresů náhle k jihu, proti směru toku Suché, takže zde tvoří nápadný špičatý výběžek, směřující k severu. V tomto výběžku na pravém břehu Suché leží Jindřichovický les, jižní část stráně a hory Zábřeh. V Jindřichově tomuto lesu říkají „Mesla“.

Je to plurálový tvar, který vznikl z toho, že uvedený les byl rozměřen a přidělen osedlým.³⁴⁾

O dřevinách v poříčí Suché v minulosti máme nejstarší dochovanou zprávu v hraničním popisu mezi panstvími Odry a Spálov z roku 1753, v němž jsou zapsány druhy hraničních stromů v tomto celkovém počtu: 60 jedlí, 45 olší, 13 buků, 5 habrů, 3 lípy a 1 bříza.³⁵⁾ Z lesních stromů převládaly jedle a buky; velký počet olší byl zde proto, že hranice šla většinou podél vodního toku. V minulosti rostly v Oderském a Jindřichovském lese také tisy.

(12 a 13) Potůček Rokytovec (Rokytowecz) a Rokytový keř (Rokitowi kerz).

Postupujeme-li proti proudu Suché od odpočívadla u silnice, jež leží u čtyřmezí směrem k jihu, dojdeme po 1,3 km k místu, kde odbočuje dnešní hranice okresů Nový Jičín a Přerov k západu a pak k SZ, oddělujíc od sebe katastry Luboměř s Heltinovem na severu a Lipnou s Hilbrovicemi na jihu. Stará mez hranického újezdu však pokračuje 1 km dále k jihu do ohbí Suché mezi Čardou a Hilbrovicemi (Amerikou) a jde nyní k západu po horním toku Suché, po potůčku, který se v listině jmenuje Rokytovec. V těsné blízkosti potůčku po jeho levém břehu na severní straně vede nová státní silnice (z r. 1937) směrem ke křižovatce u Lipné (582 m). Potůček Rokytovec pramení v lese Malém Bajchlovcí 0,5 km západně od Hilbrovic a teče zprvu k jihu. V blízkosti místa, kde podtéká novou silnici, ve vidlici nové silnice a staré okresní silnice do Jindřichova, u trojmezí katastrálních hranic Jindřichova, Partutovic a Lipné, 0,6 km SZ od osady Hilbrovic (Ameriky), musíme lokalizovat místo, kde rostl v listině uvedený Rokytový keř.

Potůček Rokytovec, jeden z pramenných potůčků říčky Suché, dostal jméno proto, že v jeho okolí rostly rokyty. Rokyta je stč. název různých druhů vrby. Na Spálovsku šlo o vrbu jívu, lidově zvanou makyta. Dodnes roste v okolí pramene Suchá u lesa Bajchlovce hojně dříví „Makytí“.

(14) Náhorní výšina Chřib (Chrib).

Říčka Suchá a její pramenný potůček Rokytovec tvořily přirozenou hranici až k trojmezí u Rokytového keře. Odtud vedla hranice (tj. hraniční značky) 1,5 km na západ výstupem a pak sestupem přes mírnou výšinu lesa zvaného Chřib až do Lindavského sedla u jižního okraje obce Lipné (545 m), jež se dříve jmenovala Lindava. Původní jméno Chřib (Chřib) se nedochovalo do nové doby. Je to dnešní les Bajchlovec, který leží na hlavní rozvodní čáře oddělující úmoří Baltského a Černého moře a prostírá se severně od Partutovic až ke křižovatce silnic Odry-Potštát („hradská“) a Spálov-Hranice („hučnica“). Na jižním svahu Bajchlovce pramení říčka Ludina, jež protéká Stříteží nad Lud. a v Hranicích se vlévá do Bečvy.

Les Bajchlovec je v okolí znám pro hojný výskyt borůvek („jahůdek“). Je také jedním z posledních zdejších lesů, v němž rostly ještě za 1. republiky jalovce, jež byly bohužel vyhubeny používáním na velikonoční pomlázku („šmig-rúst“). Až do 2. světové války každoročně v Bajchlovcí tábořili se svými vozy potulní cikáni. Památkou na ně je jméno samoty, bývalá hospoda Čarda u Jindřichova (mař. csérda = hospoda, krčma). V Partutovicích Bajchlovci říkají Bejchlovec.

Výklad jména Bajchlovec zatím neznáme, snad je odvozeno od příjmení Bajchel, Bajchl. Analogický případ je v blízkém Spálově, kde les Královec má bezpečně jméno po rodu sedláka Kašpara Krále č. 118, který byl za selských bouří vyhnán z gruntu v r. 1747. Německé jméno Bajchlovce Beutel Busch, které je doloženo Josefským mapováním z r. 1780 (29. sekce), dá se z jeho kompo-

mentů (die Beute = kořist, lup, der Busch = křoví, houští) vyložit jako „Lupičské hůščí“. Němci v sousední Lindavě až do odsunu jmenovali Bajchlovec „Betlpóš“ „Beteelbusch, „Zebráci hůščí“.³⁶

Staré původní jméno Chřib (Chrib) se v naší listině vyskytuje na dvou místech. V prvním případě označovalo protáhlé zalesněné hřbety vrchů od Nejdku a Veselí směrem k Dobešovu, v druhém případě to byla zalesněná náhorní plošina mezi Jindřichovem a Lipnou severně od Partutovic (nynější Bajchlovec). Výklad jména Chrib byl uveden již výše. Připomínám jen, že se jménem Chrib významově souvisí PJ Hrb (554 m) východně od Spálova, což je protáhlý silně zalesněný hřbet táhnoucí se nad údolím Suché směrem k Jakubčovicím. Z výkladu vidíme, že nynější Oderské vrchy se vlastně asi původně jmenovaly Chřiby (Chřiby), jméno se však nedochovalo.

Chřiby byly v minulosti také na Lipensku v podhůří směrem k Oderským vrchům. V nejstarších purkrechtních registrech města Lipníku n. B. zapsán (v l. 1541–1564) několikrát starý pomístní název „Strážné Chřiby“, který se však do současnosti nedochoval. Tyto Strážné Chřiby podle daných souvislostí byly lokalizovány na svahy dnešního Horecka SZ od Lipníka nad Bečvou, odkud je dobrý výhled směrem k Olomouci, Přerovu i k Hranicím.³⁷

(15 a 16) Potok Veličica (Weliczicie) a říčka Veliká (Welika).

Přechodem Chřibu (nyní Bajchlovce) dostala se mez hranického újezdu až do Lindavského sedla (545 m) k prameni potoka Veličice, který je dnes úředně pojmenován Koutecký potok. V Lindavském sedle pramení v těsné blízkosti dva potoky, jež tekou vzájemně opačnými směry: Koutecký potok (Veličice) k jihu, Lindavský potok, jeden z pramenných potoků Nečína, k severu. Nečín (za stará též Pstruží potok, něm. Latscherbach) má celkovou délku toku 8 km a vlévá se pod bývalým mlýnem Na Lhotě do Odry. Lindavské sedlo je geologicky staré údolí, neboť se v něm na poli u rozvodí, jež zde napříč sedlem prochází, nacházejí vodou opracované oblázky, což by nasvědčovalo, že pravděpodobně zde Nečín původně tekli směrem k jihu do Kouteckého potoka a dále do Bečvy. Poblíž severně obou pramenů prochází Lindavským sedlem napříč státní silnice Odry-Potštát.

Jakmile mez hranického újezdu dosáhla pramene Kouteckého potoka (Veličice), obrací se v pravém úhlu k jihu a pokračuje pak po jeho toku v délce 5,5 km mezi Partutovicemi a Kyžlířovem až k jeho ústí zleva do říčky Veličky (Veliké) a po Veličce 8 km až k jejímu ústí do řeky Bečvy (Beczew).

Byla tedy celá západní mez hranického újezdu do Lindavského sedla až po Bečvu stanovena jako přirozená hranice, vedená po jmenovaných vodních tocích.

O poznání správných vzájemných souvislostí mezi starými a novějšími jmény toků na západní straně hranického újezdu se zasloužil zejména L. Hosák, který upozornil, že Veličice je pozdější Böhmer Bach (nyní Koutecký potok) a že Veliká je shodná s Veličkou urbáře z r. 1569.³⁸ Vlad. V. Bartovský mylně ztotožňoval potok Sebník (z falza k r. 1169), tj. dnešní Žabník, s Veličkou.³⁹

Na staré katastrální mapě Kyžlířova z minulého století, kterou jsme s A. Brňákem prohlíželi na MNV v Potštátě, je potok na hranici mezi Kyžlířovem a Partutovicemi označen Böhmer Bach (tj. Český potok). Totéž jméno má na speciální mapě, list Hranice z r. 1931. Jméno Böhmer Bach vzniklo na základě staleté skutečnosti, že potok ze stanoviska německých obyvatel v Potštátě a Kyžlířově tvořil na východě hranici s územím českých Partutovic. Když byly v r. 1946 k německým PJ hledány a navrhovány české ekvivalenty, bylo zvoleno místo jména Böhmer Bach (Český potok) nové jméno Koutecký potok, a to proto, že protékal vedle lesní a polní tratě Polzerr Winkel SV od Kyžlířova (Polzerovy

kúta, zkráceně V koutech). Jménem Kúta (Winkel) se označovaly kouty polí mezi lesy. Z uvedeného vidíme časový postup jmen tétož potoka: Veličica – Český potok (Böhmer Bach) – Koutecký potok.

Koutecký potok se vlévá do Veličky nedaleko pod hospodou „U tlustého Jána“ pok příkrým ostrohem, na němž stojí zbytky zdíva středověkého hradu Puchartu (Wüstes Schloss, Pustý zámek, Hradisko). V blízkosti zříceniny směrem ke Kyžlířovu jsou v lese pozůstatky pusté vsi Předhradsko, které zatím nebyly archeologicky prozkoumány.

Říčka Velička pramení severně od bývalé vsi Heřmánky směrem k Milovanům, nyní ve vojenském prostoru, v nadmořské výšce kolem 580 m. Protéká Potštátem, skalnatým údolím kolem Boškova, Lhotkou, Velkou a nakonec Hranicemi, kde se po 17 km dlouhém toku vlévá do Bečvy. Podle staré zprávy z židovské tradice v Hranicích (Rainic) jmenoval se hranický potok Velička původně Weisse (tj. Bílá, Bílý). Proto prý části Hranic, v níž stál u potoka kostel, se říkalo Weisskirchen.⁴⁰ Obdobný motiv se vyskytuje také v Potštátě, kde starousedlí Němci vypravovali pověst, že město se původně jmenovalo Weissenstadt (Stadt Weiss, tj. Bílé město), ale bylo v nějaké válce úplně zničeno a srovnáno se zemí, (der Boden), odkud prý je jméno Bodenstadt.⁴¹ Ve skutečnosti pochází jméno od osobního jména Bodo, z čehož vzniklo Bodenstadt, tj. Bodovo (Půtovo) město.

Původní jméno Veličky bylo Veliká (Welika) ve smyslu „Velká voda“. Dnešní Velička byla totiž největší z potoků, které se v Hranicích do Bečvy vlévají. Proto byla pojmenována Veliká. Podle jména říčky dostala pak jméno dědina Veliká, Velká, jež byla na ní založena. A teprve potom z MJ Velká bylo odvozeno nynější pojmenování říčky Velička, které bylo doloženo již v urbáři z r. 1530.⁴² Podobný případ je v blízkém Olšovci. Olšovec byl původně potok pramenící v Partutovicích protékající zde hojným porostem olší a vlévající se zleva do Veličky. Když byla založena ves Olšovec, jež se poprvé připomíná r. 1516, převzala jméno potoka. A potok, tekoucí Olšovcem z Partutovic, dostal novější dnešní jméno Partutovka. Levý přítok říčky Veliké, nynější Koutecký potok, se v listině jmenuje Veličice (Weliczicie). Přípona - ice (v nářečí - ica) měla tehdy funkci zdrobňující. Je tedy Veličica deminutivum od Veliká. Obdobné případy u řek jsou např. Morava - Moravice, Opava - Opavice, Bystrá - Bystrica.

SHRNUTÍ.

1. Falsum z roku 1169 udává rozsah hranického újezdu poč. 13. stol. od Žabníku po horní tok Odry.

2. Listina z poč. 14. stol., hlásící se k r. 1201, dokazuje, že k německé kolonizaci došlo zde až poč. 14. stol. Dále dává tušit, že se klášter musel zhotovením falsa bránit proti pronikání a zabírání území sousedními feudály, takže musela být vymezena hranice na západě na Veliké a Veličici; na severu na území dnešního Spálovsko, postoupila hranice z Odry na horní tok říčky Suché. Spálovsko tehdy patřilo k panství Potštát. Na severovýchodě ustoupila mez hranického újezdu ve prospěch oderského panství zhruba o 5 km jihozápadním směrem od Odry blíže k rozvodí, jež vede Oderskými vrchy.

3. Německá PJ na území Oderských vrchů vznikla až po německé kolonizaci nebo později po poněmčení českých vsí (Veselí, Nejde, Dobešov). Avšak i tam se dochovaly původní české pomístní názvy. Docházelo i k překladům (Suchá - Dora).

4. Podařilo se spolehlivě lokalizovat s pomocí spolupracovníků 16 PJ z listiny z roku 1201 v západní části tehdejšího hranického újezdu.

Poznámky.

- 1) Gustav Friedrich, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I., listiny z let 805–1197, Praha 1904–1907, n. 247, pag. 218–219; II., listiny z let 1196–1230, Praha 1912, n. 352, pag. 364–368.
- 2) Jindřich Šebánek a Sáša Dušková, Studie k českému diplomatůvi, Sborník filosof. fakulty Brněnské university, r. 2, č. 2–4, Brno 1943, s. 264.
- 3) Ladislav Hosák, Počátky a vývoj města do válek husitských, kapitola v knize Hranice, dějiny města, 1969, s. 25.
- 4) Josef Teige, Zpráva o pramenech dějin kláštera hradišského, Věstník král. čes. společnosti nauk, třída filosof.-histor.-jazykovědná, Praha 1893 (separát), s. 39–40.
- 5) Lad. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, s. 619; Frant. Hrubý, Severní Morava v dějinách, Brno 1947, s. 10 a 15.
- 6) Fr. Zapletal, Hranice a jejich zámek, Záhorská kronika r. XVI. 1933–34, s. 79, r. XVII. 1934–35, s. 27.
- 7) Latinský text listiny k r. 1169 a český překlad Ivana Kršky je otištěn v cit. knize Hranice, s. 29–30. V obrazové příloze je pod č. 11 otištěna její fotokopie.
- 8) Anton Rolleder, Geschichte der Stadt und des Gerichtsbezirkes Odrou, Steyer 1903, s. 5.
- 9) Václav Richter, Několik plánů z Hranic, Časopis Společnosti přátel starožitností v Praze, roč. LX, 1952, s. 85.
- 10) Fr. Šustek, K lokalizaci vsi Na horách, VSONJ 44/1989, s. 53–54.
- 11) L. Hosák, Hranice, 1969, s. 26.
- 12) A. Rolleder, cit. dílo, s. 26–28.
- 13) Ant. Souček, K nomenklatuře potoků na Hranicku, Záhorská kronika XXVII, 1949–50, s. 77–80.
- 14) L. Hosák, Hranice, s. 27.
- 15) Viz Em. Opravil, Moravská brána v minulosti a dnes, VSONJ 10/1972, s. 57–60.
- 16) L. Hosák, Založení města Mor. Ostravy..., s. 63 a násl., ve sborníku Dějiny Ostravy, Ostrava 1967.
- 17) Hustopeče nad Bečvou 1349–1952. Sborník městečka vydaný k otevření nové devítileté školy, sestavil Oldřich Pivoda, 1952, 96 stran, Text k r. 1201 je na s. 18–19.
- 18) O Běloutně napsal dr. Frant. Příkryl r. 1894 zprávu: Mohyla „Schlosshübel“, Našinec 318 8., Nr. 35 (viz dr. Josef Spinar, Literární seznam knih a článků dr. Frant. Příkryla, Z. k. XXII, 1939/40, s. 65). Tyto články jsem však neměl možnost prostudovat.
- 19) A. Rolleder, cit. spis, s. 15, 20 a 27; Josef Ullrich, Odrou im Jahre 1817, Das Kuhländchen, Band 5, Nový Jičín 1923, s. 40. Pověst a historie místa „Das eiserne Tor“ je otištěna v knize Jos. Ullricha, Volkssagen aus dem Kuhländchen, 4. vydání, Nový Jičín 1925, s. 77–78.
- 20) L. Hosák, Poznámky k místnímu názvosloví Moravy, Časopis Společnosti přátel starožitností v Praze, roč. LVII/1949, s. 137.
- 21) Frant. Cuřín, Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen, Universita Karlova, Praha 1969, s. 99–108. Lad. Hosák - Rud. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, Academia Praha 1980, s. 745–747. Viz též dílo Ant. Profous - Jan Svoboda, Místní jména v Čechách, IV. díl, ČAV Praha 1957, s. 621–623. Nejnovější výklad MJ Vrážné je otištěn ve slovníku Ivan Lutterer - Milan Majtán - Rudolf Šrámek, Zeměpisná jména Československa, Praha 1982, s. 336.
- 22) Ferdinand Liewehr, Die Ortsnamen des Kuhländchens, Liberec 1926, s. 64–66.
- 23) VSONJ sv. 8–9/1972, s. 55–56. Gregorův článek pochází z jeho větší studie Původ a výklad místních jmen na Oděsku, jež byla vytištěna po částech ve VSONJ od sv. 1/1967 až po sv. 8–9/1972.
- 24) Bohumír Indra, Rozvoj města v 15. a 16. století do třicetileté války, kapitola v knize Hranice, dějiny města I., 1969, s. 43 a 118, pozn. 12.
- 25) Jan Gebauer, Slovník staročeský, I., Academia Praha 1970, s. 553.
- 26) Vladimír Šmilauer, Příručka slovanské toponomastiky, Academia Praha 1970, s. 80.
- 27) Václav Polák, Praevropské názvy horstev ve střední Evropě, ve sborníku Onomastické práce, Praha 1966, s. 66.

- 28) Ivan Lutterer, Milan Majtán a Rudolf Šrámek, Zeměpisná jména Československa, Mladá fronta, Praha 1982, s. 126.
- 29) Frant. Šustek, Kančí hory, lidové jméno pro Oděské vrchy, VSONJ 26/1980, s. 27–28.
- 30) Vlastivěda Moravská, Vojt. Bartovský, Hranický okres, Brno 1909, kapitola Nýdek, s. 241–243.
- 31) Bohumír Indra, cit. kniha Hranice, s. 74.
- 32) Vojt. Bartovský, 1909, viz pozn. 30. Jos. Ullrich, Heimatbüchlein für das Kuhländchen, Praha 1932, s. 35, čl. 21, das Entebüchlein, a poznámka 1.
- 33) Hlavním informátorem o PJ na Spálovsku, v povodí Suché a v Oděském lese byl luboměřský kronikář Rudolf Mík (1892–1975), který jako „drvoř“ v době 1. republiky několik roků v Oděském lese pracoval a získal tyto vědomosti od starého hajného Horáka z Dobešova. Rud. Mík (podle Horáka) vyprávěl, že PJ „Pfoingrobn“ pochází z toho, že se v tomto odlehilém místě v lese po Bílé hoře tajně scházeli čeští bratři z Dobešova a z Luboměře k bohoslužbám a že jim zde kázal také J. A. Komenský z Fulneka. R. Mík zavedl členy vlastivědného kroužku na místo, kde je v lese zbytek zdívá nějaké stavby, která prý sloužila k jejich úkrytu za špatného počasí.
- 34) Srv. Fr. Šustek, Místní a pomístní jména v Heltinově a okolí, VSONJ sv. 38/1986, s. 45.
- 35) Viz Václav Žaloudík, Stručný přehled historie lesů býv. panství Spálov, VSONJ sv. 21/1978, s. 35–62. Originál popisu hranic je uložen ve SOA Opava, Vs. Spálov, sign. 16.
- 36) Fr. Šustek, Místní a pomístní jména v Heltinově a okolí, VSONJ 38/1936, s. 40. Rud. Mík, Kronika dle abecedy, Luboměř 1930–1973, strojopis s. 6.
- 37) Bohumír Indra, Strážné Chřiby u Lipníka nad Bečvou. Vlastivědný věstník moravský II. 1947, č. 3, s. 144.
- 38) Lad. Hosák in Hranice. Dějiny města I., 1969, s. 27.
- 39) Vlad. Vojt. Bartovský, Hranice, Lázně Teplice. Statisticko-topografický a kulturně-historický obraz, 231 stran, Hranice 1924, s. 66.
- 40) Jos. Skulina, Ještě k názvu Hranice, ZMK ČSAV XI/1970, č. 2, s. 224. O původu MJ Hranice, nejnovější zpracování viz Hosák-Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, Praha 1970, s. 297–298.
- 41) Vojt. Bartovský, Hranický okres, Vlastivěda moravská, Brno 1909, kapitola Potštát, s. 257.
- 42) Boh. Indra in Hranice. I., 1969, s. 69.

STUDENTI Z NOVOJICKA NA UNIVERZITĚ V KRAKOVĚ DO R. 1575

Pavel Šrámek

Míra vzdělanosti je kromě jiného charakterizována stavem vědomostí o intelektuálním předvoji společnosti, žilvu studentském. Je s podivem, vezmeme-li v potaz danou heuristickou základnu, jak málo informací je k dispozici o tradiční baště středoevropské kultury, Jagellonské univerzitě v Krakově v české odborné literatuře.¹⁾ Toto věhlasné učiliště, založené v roce 1364, bylo spolu s pražskou univerzitou (založenou 1348 Karlem IV.) ve 2. polovině 15. století a 1. polovině století šestnáctého ozylem velké většiny studentů z Čech, Moravy a Slezska – zejména v období let 1430–1526.

S ohledem na význam obou univerzit je zde nutno obšírněji vyložit některé souvislosti, které nám dovolují zhodnotit úroveň studentů – scholárů, absolujících

svá studia v Krakově a současně nastolit úvahy a možná srovnání obou tehdejších dominantních center vzdělanosti pro osoby z našich zemí. Tyto vztahy je nutno adekvátně dobř posuzovat především z hlediska náboženského jako základního postulátu. Obě nejstarší středoevropské univerzity mnohé spojovalo, ale zásadně je oddělovala právě víra. Zatímco krakovské vysoké učení vždy velmi důsledně dbalo na své pravověrné katolictví, byla pražská univerzita svými přísahami na kompaktnost a nesmlouvavou utrakvistickou věroukou v námi sledovaném období v určité izolaci vůči kulturním a myšlenkovým podnětům sousedních zemí. Pro pražskou akademii byl právě boj husitismu a protestantismu s katolicismem tím, co přivedlo toto učiliště ke značné stagnaci, vyvolané jak politickými důsledky (byla univerzitou v sídle království, zmítané domácími válkami a vrcholící bitvou u Lipan), tak možnostmi a úrovní studia (v Krakově byly otevřeny všechny 4 fakulty, zatímco v Praze jediná — nejnižší a navíc vysoká kvalita absolventů nejen humanitního studia, ale rovněž matematiky a astronomie způsobila nesrovnatelně menší kvantitu studujících). Nimbus pražské university ztratil v důsledku přísného ideologického lpení na prestiži tak, že i později po setření rozdílů náboženských sem přicházelo minimum cizinců, které nic netáhlo.

Naopak renomé krakovské university, svobodně přejímající i světské podněty prakticky z celé Evropy, gradovalo právě v období let cca 1440—1526. Při analýze důvodů, z jakých katoličtí studenti z Krakova vzdálených Čech si vybírali právě tuto akademii, když univerzity ve Vídni a tehdy Lipsku byly pro ně nesrovnatelně komunikačně dostupnější, jistě vítězilo hledisko právě dosaženého vědeckého věhlasu krakovské univerzity.²⁾ Není náhodou, že kromě studentů z oblasti tradičně silně katolických jižních Čech, majících univerzitu ve Vídni takřka „za humny“ (nejvíce jich studovalo původem z Českých Budějovic, Třeboně, Jindřichova Hradce, Soběslavi, Českého Krumlova, Týna nad Vltavou), nalezneme v zápisech imatrikulovaných scholárů v Krakově četné studenty z Chebu, Lokte, Plzně, Stříbra, Blatné, Toužimi, České Lípy a jiných značně vzdálených lokalit českého království. Vcelku přesné analýzy³⁾ po určitých korekcích vzhledem k definitivní lokalizaci zejména území dnešní české části Slezska dokazují, že v období let 1433—1622 studovalo na Jagellonské univerzitě na 1000 studentů z českých zemí, přičemž jen v období 60 let (1463—1523) bylo do krakovských univerzitních matrik zapsáno přes 730 scholárů, t. j. takřka 75 % imatrikulovaných. Tato skutečnost souvisí s tím, že v oně inkriminované době byla artistická fakulta krakovské akademie na vrcholu svého věhlasu a byla považována za nejvyspělejší vědecké centrum života ve střední Evropě. Velký úbytek imatrikulovaných studentů po roce 1523 ovlivnila zejména reformace, tím možností studia na německých vysokých školách (markantní je zejména pro nekatolíky z našich zemí univerzita ve Wittenbergu) a také konstituování jezuitských kolejí v Praze (1566) a Olomouci (1576).

Jak ze slezské, tak moravské části okresu Nový Jičín studovali na krakovském učilišti četní synové měšťanů z celkem 7 lokalit v námi sledovaném období. Studenti z měst byli nejen na akademii v Krakově v naprosté převaze. Vesnice a šlechta byla celkově zastoupena minimálně — hlavní vlna šlechticů na univerzitách se objevuje až po roce 1530. Celkový počet zapsaných studentů je 60 — z Bílovce 28, Nového Jičína 14, Oder 8, Fulneka 4, Příbora 3, Klimkovic 2 a Jistebníka 1. Jisté potíže v lokalizaci činil velmi stručný způsob zápisu do univerzitní matriky imatrikulovaných, mající povětšinou charakter uvedení křestního jména scholára a jeho otce s udáním místa původu — přirozeně výhradně v latině a leckdy bez uvedení příslušné diecéze — např. Cristinus Nicolai de Wakstat, což avizuje pouze, že byl v roce 1491 zapsán Kristián, syn Mikuláše, původem z Bílovce. Rovněž vůbec nelze usuzovat (třeba dle charakteru křestních

jmén) na národnostní složení studentů — zdánlivě česká křestní jména mohli mít studenti z prostředí ryze německého a naopak.

Naštěstí jsme zevrubněji informováni i o dosažené hodnotě imatrikulovaných studentů.⁴⁾ Zdaleka ne každému scholárovi se podařilo dosáhnout nižšího gradu „in artibus“ — tedy hodnotě bakaláře a jen mimořádné osobnosti se mohly pyšnit dosaženou hodnotou mistra svobodných umění — magisteriátu, na čemž zcela určitě v souvislosti se stále větším pronikáním širších se humanistických myšlenek měl vliv i odchod některých nadaných bakalářů z Krakova na italské univerzity. Proto je nutno oprávněně uvést, že student z Bílovce, Jeroným, syn Jakuba, zapsaný na univerzitě v Krakově 1472, dosáhl v roce 1477 bakalářského gradu, v roce 1484 magisteriátu a působil jako profesor teologie.

Přejdeme nyní ke konkrétním výsledkům studentů z oblasti dnešního okresu Nový Jičín na Jagellonské univerzitě v Krakově v již naznačeném období. Do jisté míry jasné prvenství snad překvapuje u Bílovce, který se svými 28 prokazatelně zapsanými scholáry dominuje. Zcela určitě se zde projevovaly čilé obchodní vazby města na Krakov s převažujícím německým prvkem a v 15. století katolickou většinou obyvatelstva, ačkoliv část lidí se již ve 2. polovině tohoto století hlásila stále více ke kališnictví.⁵⁾ Uvedme zde všechny zapsané scholáry (dosažené hodnoty — zejména bakalářská — zvýrazněny **podtržením**) z Bílovce dle originálu univerzitní matriky včetně církevní příslušnosti k olomoucké diecézi, která však nebývala — zvláště ve starší době — důsledně prezentována:

1. 1432 Hieronymus Joannis Bokenstoth.
2. 1456 Laurentius Nicolai Wokenstoth.
3. 1466 Johannes Thome de Woksthet dioc. Olmucensis.
4. 1471 Paulus Petri de Wokstat — 1474 bakalář.
5. 1472 Johannes Michaelis de Wogstoth.
6. 1472 Jeronimus Jacobi de Wogstoth — 1477 bakalář, 1484 profesor teologie a magister.
7. 1477 Johannes Petri de Wogstat — 1479 bakalář.
8. 1479 Nicolaus Andree de Wockestath.
9. 1480 Johannes Pauli de Wockenstat.
10. 1482 Michael Laurency de Wogsthat.
11. 1483 Albertus Nicolai de Wokenstath — 1488 bakalář.
12. 1487 Gaspar Michaelis de Bokstat Olomucensis dioc.
13. 1487 Procopius Mathie de Vochstat Olomucensis dioc. — 1492 bakalář.
14. 1488 Laurentius Michaelis de Wogstat.
15. 1491 Cristinus Nicolai de Wakstat.
16. 1493 Paulus Mathie de Vogstath.
17. 1498 Laurentius Petri de Vogstath.
18. 1498 Johannes Mathie de Vogstath.
19. 1513 Jacobus Laurency de Wogsthat dioc. Olomucensis — 1516 bakalář.
20. 1513 Andreas Georgy de Wokstath.
21. 1518 Valentinus Laurency de Vogstath dioc. Olomucensis.
22. 1518 Benedictus Stephani de Vogstath dioc. Olomucensis.
23. 1520 Melchior Georgy de Woghstath.
24. 1520 Petrus Stephani de Bwgstath dioc. Olomucensis.
25. 1542 Venceslaus Matie de Wogstath dioc. Olomucensis (byl olomouckým kanovníkem).
26. 1550 Ambrosius Pauli de Wagstath.
27. 1554 Alexander Martini a Woxstath dioc. Olomucensis.
28. 1555 Jacobus Jacobi a Woxstath dioc. Olomucensis.

Z těchto 28 imatrikulovaných bíloveckých scholárů dosáhlo 6 hodnotí bakaláře a 1, již výše zmíněný Jeroným, hodnotí mistra svobodných umění. Příslušné určení olomoucké diecéze se leckdy ukázalo určující pro věrohodnou identifikaci lokalit. Lze se dále domnívat, že někteří studenti, zapsaní v blízkém časovém rozmezí, byli sourozenci — vodítkem bylo však pouze shodné jméno otce. S určitostí víme o bratřech Pavlu a Prokopovi, synech jistého Matyáše z Bílovce, kteří byli imatrikulováni v letech 1487 a 1493 a po absolutoriu krakovské akademie působili kolem roku 1510 jako oltárníci v Novém Jičíně, kde kázali v českém jazyce,⁶⁾ přičemž Prokop dosáhl bakalářského gradu. Podrobněji jsme také informováni o osobě Michala Kopperbarta, který byl zapsán na Jagellonské univerzitě v roce 1482. Byl synem Vavřince Kopperbarta a Anežky, rodákem z Bílovce a později se stal olomouckým kanovníkem. Byl také oltárníkem v olomouckém dómu a v Novém